

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 31

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 14. august 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

22 Árg.

Løgtingsinntøkur

og at finnst at.

Í demokratiskum londum er tað ein fastur og ómissilgur rættur at finnst at og átala. Men eru atfinningin og átalán á einum rongum grundarlagi, gera tey meira skaða enn gagn. Tá villleida tey fólkið.

Javnaðarflokkurin hevur á ongan hátt bundið seg á tuga um Landstýrisins avgerðir. Harfyri tveitir hann ikki sín mann »fyri úlvarnar«. Tað kann vera síður hjá flokkum, sum onga politiska leið vita at halda, teir mugu sleppa monnum sínum at villast í mjörkanum og bjarga sær sjálvum sum best.

Landsstýrið er ein stjórn samansett av trimum flokkum, Javnaðarflokkurin hevur sum kunnugt bert ein mann í stjórnini. Flokkurin hevur bundið seg til at fremja nýskipanina, men við einum manni í stjórnini kann hann ikki vænta at hava likindi at fremja øll sín sosialu og samfelagspolitisku mál: hann má herða á og royna eitt samvirki, so langt hann kann.

Sum eitt av sínum hövuds-málum er broyting og umskipan skattalógarinnar. Men fyri at eingin misskiljing skal vera, so skal verða sagt, at hann ikki hevur tað sum mál við tungum skattum at drepa vinnulivið. Tað hevur ein ofta sæð og hoyrt. Men somu menn, sum seta fram hesa ábreiðslu, kunna uppافتur vera so mótsigandi, at teir bera tey tíðindi út, at Javnaðarflokkurin við sínum skattapolitikki vil fjálga um inntøkurnar hjá stórmonnum!

Vinnufyrirtekur í einum landi mugu tryggjast, og tær mugu hava loyvi at leggja niður ein virkispening at arbeiða við. Verða frádráttarreglur settar fyri slik virki og fyrirtekur, mugu reglurnar verða eins fyri øll. Summun kann ikki verða loyvt at frádraga útreiðslur, nýbygg-ingar ella umvælingar og summum ikki. Men reglurnar mugu verða settar við skili, so ikki inntøkugevandi stórvirki verða at rópa skattafri.

Javnaðarflokkurin meinar og áttalar, at deyðar inntøkur sleppa

ov lætt undan skattaálegging. Sum er, sýnist hövudsbyrðan skatti viðvikjandi at liggja á miðalinntøkunum og teimum smáu inntøkunum, sum illa rökka til í einum vanligum húsarhaldi. Eisini viðvikjandi yvir-tøkuni av umsitingarmálum, ið nýskipanin snýr seg um, hevur skattaspurningurin hin mesta týðning. Løgtingið fær ikki pen-ingin at umsita yvirtøkumál við, tá ið inntøkur ikki bera tær byrður, teimum líknast.

Fólkaflokkurin hevur tað í stevnu síni, at vit skulu yvir-taka øll umsitingarmál. Men uppskotið, Thorstein Petersen, flokksins formaður, setti fram at greiða yvirtøkuna við, er ikki takandi, og varð tað framt, fer tað at verða eitt afturstig fyri fjöldina av fólkinum.

Viðvikjandi sosialari forsorg og skúlanum legði hann fram, at kommunurnar skuldu taka teirra part, eins og skipanin var fyrr. Eingin, sum veit, hvussu trupult tað var hjá kommununum at gera skyldur sínar, fer at greiða atkvøðu fyri hesum uppskoti: Í hesum góðu tíðum eru tað sjálvandi kommunur, sum bera kunnu tilíkar óktar út-reiðslur: kommunur við stórum virkjum og nógvum góðum inntøkumonnum. Men hjá nógvum øðrum peningaveikum komm-unum verður tað byrður, ið tær ikki kunna bera — og serliga um niðurgangstíðir fara aftur at koma.

Burtur úr slikari skipan verður einans ein so stórir ójavn, ið fer at sviða at tí minnimenta í samfelagnum. Ein fjöld av kommunum fara t. d. ikki at kunna klára ellisrentuna, um tær so royna at eftiransa, so eingin uttan verunliga treingi-andi fáa hana. Einans vegur, ið farandi var, um hugsa skuldi verið um slikt uppskot, var hann at broytt tað soleiðis, at Løg-tingið stovnaði grunnar til hvørt umsitingarmálið, og kommun-urnar eftir förimuni rindaðu sín part í hesar grunnar.

Okkara nýskipan og sjálvstýr-issstremban er ein inntøkuspurn-ingur. Vit mugu taka okkum sjálvum um reiggj — taka ræði í øllum tí vit kunna, so vit í hesum tíðum ikki fara á glið og missa okkum sjálv heilt burtur. Men vit kunna ikki rokna við, at vit bert skulu sópa gull av tí ræði, vit taka. Við ræðinum fylgir ábyrgd, og um vit av sonnum elska nationalt og mannsligt frælsi, mugu allir stættir ganga undir eitt offur. Byggja land krevur offursinn-aðar menn. Eisini menn við sakligum huga og fullum álvara. Skemt og spott kann hóska í vissum förum men ikki í slikum spurningum. Bara ein einoygd agitation dugir heldur ikki.

Føroyingar eru ikki fávitskutir og »einsrættaðir« menn. Teir krevja politiska upplýsing, sum tað sömir seg í demokratiskum landi, og teir krevja, at politikkarar viðgera spurningarnar við teirri ætlan at finna eitt verun-ligt úrslit.

P. M. DAM

50 ár

Fimtiára-aldurin er ein aldur, tá ið merki verður lagt til ein. Tað er ikki tað: tá ið maður hevur fyllt fimti ár, kann ein siga, at hann er uppá tað besta — ihvussu er andaliga — men á tí aldursmarkinum kann ein fara og meta nakað um, hvat maðurin hevur avrikað, og hvat hann kanska seinri, um honum verður liv lagað, kundi farið og lagt úr hondum.

At siga er, at P. M. Dam er kendur maður her á landi — ein av teimum mest kendu. Hann hevur vinir, men eisini nógvar mótstöðumenn. Ein hevur ofta varhugan av, at eingin núlivandi Føroyingur hevur fleiri og á-grýtnari mótstöðumenn.

Men P. M. Dam er virkisfúsar maður, honum dámar liv, hon-um dámar, at nakað hendir — og honum dámar ivaleyst mót-stöðuna. Hann gerst meira stríðs-fúsar, tá ið hann fær mótstöðu. Hann gerst meira stríðsfúsar, tá ið hann fær mótstöðu. Tað eggjar honum, tá ið hann kennir seg einsamallan á fundum, øll eru hansara óvinir, og tað verður roynt »at rópa« hann niður.

Slikt lyndi kann vera í summum monnum. Jóannes bóndi var slikur maður. Hann dovnadi ikki undir álopum. Hann helt áfram og herjaði á.

P. M. Dam's virki liggur mest á tí politiska økinum. Hann hevur nú staðið sum Javnaðar-flokksins formaður í nógv ár. Flokkurin hevur ongantið verið stórir flokkur, og tey nógvu mál, hann hevur lagt fram á Ting, hava ikki fingið frama; men hansara uppskot hava merkt hitt politirka lívið og hava sett dám á Tingsins arbeiði.

P. M. Dam var ein av odda-monnum her í Føroyum undir krignum, tá ið gjørt varð eitt stórt arbeiði, og stöðið varð lagt undir nógv av tí vinnuliga framburði, sum nú hevur verið at kenna.

Á sínum búplássi, Tvøroyri, hevur hann eisini staðið uppi í stórum arbeiði og lagt nógv frá sær. Hann hevur verið sóknar-stýrisformaður í nógv ár, og hann var við at stovna handils-virki, sum nú er hitt størsta og virkisfrægasta á plássinum.

Uppaftur skal verða tíkið, at 50 ár er eingin aldur, og ynskt skal vera, at P. M. Dam skal eydnast at starvast nógv ár aftur at og gerast eins ágongu-förur, sum hann higartil hevur verið.

Vinnur.

Olympiada-tíðindi.

10.000 m renning:

Tjekkarin Zatopek vann 10.000 m renningina í 29 min. 59,6 sek. Hin olympiska rekordin var 30.11,4.

100 m crawl:

Greta Andersen, Danmark vann í tíðini 1.06,3.

800 m renning:

Mal Whitfield, U.S.A., 1.49,2.

Stangarlop:

Owen Smith, U.S.A., 4,30 m.

Diskos:

Adolfo Consolini, Italia 52,78 m.

5000 m renning:

Gaston Reiff, Belgia 14.17,6 — olympiska rekordin var 14.22,2 og var tað Hoeckert, Finlandi, ið gjörði hana í 1936.

Í fót bólti:

Danmark vann imóti Egypta-landi, men tapti imóti Svøríki.